

Selvitys jätehuoltomääräysten muuttamisesta 2023

1. Kunnan määräysvalta

Jätelain (646/2011) 91 §:n mukaan kunta voi antaa jätelain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Kunnan määräysvalta koskee pääosin kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin jätelain 32 §:n mukaisesti kuuluvia jätteitä ja toimintoja. Kunnan jätehuoltomääräykset, kuten muutkin kunnan antamat määräykset, ovat lainsäädäntöä täsmentäviä ja tarkentavia määräyksiä.

Määräykset eivät saa olla ristiriidassa jätelain tai valtioneuvoston asetusten kanssa. Lakihierarkiassa laki menee asetuksen edelle ja asetukset puolestaan määräyksen edelle. Jätehuoltomääräykset eivät saa olla kohtuuttomia tai johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen. Määräysten on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun hyötyyn nähden ja muutoinkin yleisten ympäristöoikeudellisten periaatteiden mukaisia.

Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta-alueella kunnan jätehuoltomääräyksistä päättäminen on Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan tehtävä.

2. Jätehuoltomääräysten muutostarpeet

Jätelainsäädännön muutokset

Jätelainsäädännössä on viime vuosien aikana tapahtunut useita merkittäviä muutoksia, joiden seurauksena kunnan jätehuoltomääräyksiä on tarpeen päivittää siten, että eritasoiset jätehuoltoon koskevat säädökset eivät olisi keskenään ristiriidassa. Seuraavassa on esimerkkejä jätehuoltomääräysten päivytystarpeen kannalta olennaisista lainsäädännön muutoksista:

- Kunnan jätehuoltovastuu on supistunut asumisen ja kunnan palvelu- ja hallintotoiminnan jätteisiin.
- Bio- ja pakkausjätteiden kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa siirrytään lähivuosina kunnan järjestämään kuljetukseen.
- Bio- ja pakkausjätteiden kiinteistökohtaisen erilliskeräyksen vähimmäisvelvoitteista määrätään jäteasetuksella.
- Pakkausten tuottajayhteisöjen ja kuntien on sovittava yhteistoiminnasta pakkausjätteiden kiinteistöittäisessä kuljetuksessa.
- Jätteen pienimuotoisen omatoimisen käsittelyn edellytyksistä säädetään entistä yksityiskohtaisemmin jäteasetuksessa.
- Kiinteistön haltijan on ilmoitettava kiinteistöllä tapahtuvasta biojätteen omatoimisesta käsittelystä jätehuoltoviranomaiselle, jonka on merkittävä tieto ylläpitämäänsä rekisteriin.

Määräysluonnos on pyritty laatimaan siten, että kunnan jätehuollon asiakkaat löytäisivät niistä keskeisimmät tiedot oman jätehuoltonsa järjestämisestä koskevista vaatimuksista ja velvoitteista. Määräykseen onkin sisällytetty jotakuinkin sellaisenaan useampia jätelain ja -asetuksen kohtia, jotta muuhun lainsäädäntöön tutustumisen tarve velvollisuuksien selvittämisessä olisi vähäinen.

Toimialueen jätehuoltomääräysten yhtenäistäminen

Uudenkaupungin kaupungin liittyttyä Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta-alueeseen 1.1.2022 alkaen on alueella sovellettu kaksia eri jätehuoltomääräyksiä, joista toiset ovat voimassa vain Uudenkaupungin kaupungin alueella (Uudenkaupungin kaupungin jätehuoltomääräykset, Uudenkaupungin tekninen lautakunta 28.01.2020 § 9) ja toiset muulla toimialueella (Lounais-Suomen jätehuoltomääräykset, Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta 27.4.2017 § 22).

Vaikka alueella sovellettavat määräykset ovatkin jo nykyisin pääosin melko yhtenäiset, on niissä myös joitakin merkittäviä eroja, jotka vaikeuttavat yhtenäisen jätehuoltojärjestelmän luomista koko toimialueelle ja asettavat osittain myös jätehuollon asiakkaat perusteettomasti toisistaan poikkeavaan asemaan. Uusi määräysluonnos on laadittu siten, että määräykset olisivat paikalliset erityisolosuhteet huomioiden yhtenäiset ja tasapuoliset koko toimialueella.

3. Olennaisimmat muutosehdotukset

Seuraavassa on kuvattu vaikutuksiltaan olennaisimmat määräysluonnoksessa olevat muutokset nykyisin voimassa oleviin määräyksiin verrattuna:

Kimpan osakkaina olevien kiinteistöjen etäisyys kimpan jäteastioista, 7 §

Tavoitteena on yhtenäistää kimpan osakkaina olevien kiinteistöjen ja kimpan keräyspaikan välistä etäisyysvaatimusta koskeva määräys, joka on nykyisin erilainen Uudenkaupungin ja muun toimialueen määräyksissä.

Määräysluonnoksen mukaisesti kiinteistön etäisyys sen käyttämästä usean kiinteistön yhteisestä jätteiden keräyspaikasta tai jäteastiasta voisi olla enintään yksi kilometri. Etäisyysrajoitusta ei sovellettaisi, mikäli kiinteistö ja sen käytössä oleva yhteisastia tai yhteinen keräyspaikka sijaitsevat saman yksityistien tai -tiestön varrella. Luonnoksen ehdotus on vastaa Lounais-Suomen nykyisten jätehuoltomääräysten 7 §:n muotoilua.

Luonnoksen etäisyysrajoitukset poikkeavat olennaisesti Uudenkaupungin kaupungin nykyisten määräysten 8 §:n etäisyysrajoituksista, joiden mukaan kiinteistön etäisyys sen käyttämästä yhteisastiasta voi olla taajaman ulkopuolella enintään 10 kilometriä. Lisäksi saman kiinteistönhaltijan vakituisen ja vapaa-ajan asunnon yhteinen jäteastia on sallittu, mikäli asunnot sijaitsevat Uudenkaupungin alueella ja niiden välimatka on enintään 10 kilometriä.

Kimppaa koskevat etäisyysrajoitukset on annettu, jotta jätteiden keräyspaikan vaikea saavutettavuus ei vaarantaisi asianmukaisen jätehuollon järjestämistä. Enimmäisetäisyyden määrittäminen kiinteistöjen ja yhteisjäteastian välille ohjaa pitämään jätteiden keräyspaikat vaivattomasti saavutettavina ja järkevästi käytettävina siten, että päivittäisjätehuolto toimii kaikissa olosuhteissa. Kimppaan kuuluvien kiinteistöjen omistus- tai hallintasuhteet (saman omistajan omistuksessa olevat kiinteistöt), käyttötarkoitus tai niiden sijainti saman kunnan alueella eivät voi olla perusteina kimppaan kuulumiselle, koska ne asettavat kiinteistönhaltijat jätehuollon järjestämisen näkökulmasta perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.

Luonnoksessa kimppojen perustamista on helpotettu yksityisteiden varrella sijaitsevien kiinteistöjen osalta, koska kuljetusolosuhteet ovat usein vaikeampia taajamien ulkopuolisilla pienillä ja vähäisellä liikennemäärällä suunnitelluilla yksityisteillä.

Koska luonnoksen etäisyysrajoitukset poikkeavat olennaisesti Uudenkaupungin kaupungin taajamien ulkopuolisten alueiden nykyisiä etäisyysrajoituksista, tulisi määräys sovellettavaksi Uudenkaupungin kaupungin alueella vasta siirtymäajan jälkeen. Siirtymäajoista on määrätty luonnoksen 50 §:ssä.

Asumisessa syntyvien jätteiden erilliskeräysvelvollisuudet, 15 §

Aiemmin asumisessa syntyvien jätteiden erilliskeräysvelvoitteista on määrätty vain kuntien jätehuoltomääräyksissä. Jätelainsäädännön muutoksen yhteydessä asumisessa syntyvien bio- ja pakkausjätteiden erilliskeräysvelvoitteet sisällytettiin jäteasetukseen.

Jäteasetuksessa asetetut bio- ja pakkausjätteiden erilliskeräysvelvoitteet on sisällytetty sellaisinaan määräysluonnokseen lähinnä siitä syystä, että erilliskeräysvelvoitteista on myös nykyisin määrätty jätehuoltomääräyksissä ja kunnan jätehuollon asiakkaiden on todennäköisesti helpompi löytää ne myös jatkossa jätehuoltomääräyksistä. Koska erilliskeräysvelvoitteista on säädetty asetustasolla ei velvoitteiden sisällyttämisellä jätehuoltomääräyksiin ole niiden toimeenpanon ja vaikutusten kannalta olennaista merkitystä.

Määräysluonnoksessa on määritelty myös alue, jolla erilliskeräysvelvoitteiden ulkopuolelle jäävät asuinkiinteistöt voivat liittyä vapaaehtoisesti kunnan järjestämään erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen Tähän alueeseen kuuluu koko määräysten soveltamisalue lukuun ottamatta tieyhteyttä vailla olevia saaria, Houtskaria sekä Nauvon ja Korppoon taajamien ulkopuolisia alueita. Määräyksen mukaan LSJH:n olisi pyydettyä järjestettävä erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäinen kuljetus myös kaikille sellaisille alueella oleville asuinkiinteistöille, joita erilliskeräysvelvoitteet eivät koske.

Nykyisten määräysten mukaan erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen on voinut liittyä vapaaehtoisesti vain taajamissa, joten muutoksen myötä liittymismahdollisuus laajenisi olennaisesti nykyiseen verrattuna.

Muilla kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluvilla kiinteistöillä syntyvien kierrätettävien jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvoitteet, 16 §

Myös muilla kuin asuinkiinteistöillä syntyvien bio- ja pakkausjätteiden erilliskeräysvelvoitteista on säädetty uudessa jäteasetuksessa ja myös nämä velvoitteet on sisällytetty lähes sellaisenaan määräysluonnokseen. Luonnokseen sisällytetty määräys koskee kuitenkin vain kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyviä jätteitä, jotka kuuluvat kunnan jätehuoltovastuulle.

Koska erilliskeräysvelvoitteista on säädetty asetustasolla ei velvoitteiden sisällyttämisellä jätehuoltomääräyksiin ole niiden toimeenpanon ja vaikutusten kannalta olennaista merkitystä. Määräysluonnoksessa kuitenkin poiketaan asetuksessa annetuista velvoitteista siten, että kunta ei järjestäisi erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäistä kuljetusta tieyhteyttä vailla olevissa saarissa eikä Paraisten Houtskarissa. Jäteasetuksen mukaisista erilliskeräysvelvoitteista on mahdollisuus poiketa jätehuoltomääräyksissä määrättyllä tavalla, mikäli jonkin jätelain 15 §:ssä mainittu poikkeamisen edellytys täyttyy.

Määräysluonnoksessa on määritelty myös alue, jolla erilliskeräysvelvoitteiden ulkopuolelle jäävät kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöt voivat liittyä vapaaehtoisesti kunnan järjestämään erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen (ns. LSJH:n vapaaehtoisen erilliskeräyksen alue). Tähän alueeseen kuuluu koko määräysten soveltamisalue lukuun ottamatta tieyhteyttä vailla olevia saaria, Houtskaria sekä Nauvon ja Korppoon taajamien ulkopuolisia alueita. Määräyksen mukaan LSJH:n olisi pyydettyä järjestettävä erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäinen kuljetus kaikille alueella oleville kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöille, joita erilliskeräysvelvoitteet eivät koske.

Nykyisten määräysten mukaan erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen on voinut liittyä vapaaehtoisesti vain taajamissa, joten muutoksen myötä liittymismahdollisuus laajenisi olennaisesti nykyiseen verrattuna.

Biojätteen kompostoinnista ilmoittaminen, 18 §

Biojätteen pienimuotoista käsittelyä kuten esimerkiksi kompostointia koskeva ilmoitusvelvollisuus perustuu jätelain 41 a §:ssä ja jäteasetuksen 43 §:ssä annettuihin velvoitteisiin, joiden mukaan jätteen haltijan on annettava biojätteen omatoimisesta käsittelystä tiedot kunnan jätehuoltoviranomaiselle.

Ilmoittamista koskevat velvoitteet on sisällytetty sellaisinaan myös määräysluonnokseen, jotta kunnan jätehuollon asiakkaiden olisi helpompi saada niistä tietoa.

Koska ilmoitusvelvollisuudesta on säädetty laki- ja asetustasolla ei velvoitteen sisällyttämisellä jätehuoltomääräyksiin ole sen toimeenpanon ja vaikutusten kannalta olennaista merkitystä.

Jäteastiatyypit 23 §

Kokonaan uutena asiana luonnoksessa on pykälän 2. momentissa esitetty kirjaus, jonka mukaan LSJH toimittaa kiinteistöille kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa käytettävät uudet käsin siirrettävissä olevat jäteastiat

Mikäli LSJH omistaisi luonnoksessa esiteyllä tavalla kiinteistöllä käytettävät jäteastiat, voitaisiin paremmin varmistaa se, että käytettävät astiat olisivat määräysten mukaisia eivätkä aiheuttaisi työturvallisuusriskejä jätteenkuljettajille. Samoin voitaisiin paremmin varmistaa astioiden oikea merkitseminen ja säännöllinen pesu ja puhtaanapito, kun vastuu niistä olisi LSJH:lla. LSJH:n jäteastiapalvelu mahdollistaisi myös joustavan ja asiakkaalle maksuttoman mahdollisuuden kiinteistön jäteastian vaihtamiseen ja tilavuuden muuttamiseen tarpeen mukaan. Jätehuollon asiakkaat maksaisivat jäteastioiden käytöstä maksua, joka määrätään kunnan jätetaksassa.

Toisena uutena asiana pykälässä on kielto käyttää jätteenkuljettajien työturvallisuutta vaarantavia pikakontteja kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa. Koska kielto on uusi, tulisi se sovellettavaksi vasta siirtymäajan jälkeen. Siirtymäajoista on määrätty luonnoksen 50 §:ssä

Jäteastioiden tyhjennysvälit, 26 §

Jäteastioiden tyhjennysvälit säilyisivät nykyisiin määräyksiin verrattuna pääosin ennallaan. Luonnokseen kirjatuilla muutoksilla lisättäisiin kuitenkin joustoa polttokelpoisen jätteen ja biojätteen astioiden tyhjennysväleihin viileänä vuodenaikana, jolloin jätteiden pitempiaikaisesta varastoinnista aiheutuvien haittojen riski on pieni.

Luonnoksessa mukaisesti polttokelpoisen jätteen jäteastian tyhjennysväli voisi talviaikana olla nykyisen 4:n viikon sijaan enintään 8 viikkoa taajaman ulkopuolella olevilla kiinteistöillä. Vastaavasti biojätteen jäteastian tyhjennysväli voisi talviaikana olla nykyisen 2:n viikon sijaan enintään 4 viikkoa.

Jätteen nouto ja kuormaaminen, 31 §

Jäteasetuksen 10 §:n mukaan jätteiden kuormaaminen tulee ajoittaa siten, että läheisyydessä asuville ja oleskeleville ei aiheudu melu- tai muuta häiriötä. Määräysluonnoksessa asetuksen säädöstä täsmennetään siten, että sallittua kuormaamisaikaa rajataan tiettyihin viikonpäiviin ja kellonaikeihin meluhaittojen ehkäisemiseksi. Samalla yhtenäistettäisiin Uudenkaupungin ja muun toimialueen määräyksiä, jotka poikkeavat toisistaan viikonloppuisin ja pyhäpäivinä sallittujen kuormausaikojen osalta.

Arkipäivien osalta luonnos vastaa nykyisiä määräyksiä siten, että jätteiden kuormaaminen olisi sallittua arkinen maanantaista perjantaihin klo 6-22. Lisäksi kuormaaminen olisi sallittua lauantaisin ja sunnuntaisin sekä useamman pyhäpäivän sattuessa peräkkäin myös pyhänä klo 7-18. Nykyisissä Uudenkaupungin jätehuoltomääräyksissä jätteiden

kuormaaminen viikonloppuisin ja pyhäpäivinä on sallittua vain poikkeuksellisesti klo 8-18 kun taas muuta toimialuetta koskevissa määräyksissä se on sallittua klo 6-22.

35 § Lietesäiliöiden tyhjennys

Määräysluonnoksessa lisätään joustoa lietesäiliöiden tyhjennysvaatimukseen ottamalla aikaisempaa enemmän huomioon kiinteistöjen käyttötarkoituksen ja asukasmäärän sekä jätevesien laadun vaikutukset syntyvien lietteiden määrään. Lietemäärän ollessa vähäisempi voisi lietesäiliöiden vähimmäistyhjennysväli olla nykyistä pitempi, mikäli laitevalmistajan antamat laitteiston käyttö- ja huolto-ohjeet eivät muuta edellytä.

Uudenkaupungin nykyisten määräysten mukaan saostussäiliöistä, pienpuhdistamojen liete-tiloista ja muista vastaavista säiliöistä jätevesiliete on poistettava vähintään kerran vuodessa. Muulla toimialueella vaatimukset ovat muilta osin samat, mutta vapaa-ajanasuntojen saostussäiliöt tai pienpuhdistamon liete-tilat voidaan tyhjentää vähintään joka toinen vuosi, mikäli niihin ohjataan ainoastaan pesuvesiä.

Määräysluonnoksen mukaan jätevesijärjestelmien saostussäiliöistä, pienpuhdistamojen liete-tiloista ja muista vastaavista lietesäiliöistä on jätevesiliete poistettava jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeiden mukaisesti mutta kuitenkin vähintään seuraavasti:

- Vesikäymäläjätevesiä sisältävistä saostussäiliöistä, pienpuhdistamojen liete-tiloista ja muista vastaavista lietesäiliöistä on jätevesiliete poistettava vähintään kerran vuodessa.
- Yhden henkilön vakituisten asuinkiinteistöjen ja vapaa-ajan asuinkiinteistöjen vesikäymäläjätevesiä sisältävistä saostussäiliöistä, pienpuhdistamojen liete-tiloista ja muista vastaavista lietesäiliöistä on jätevesiliete poistettava vähintään kahden vuoden välein.
- Pelkästään pesuvesiä sisältävistä saostussäiliöistä, pienpuhdistamojen liete-tiloista ja muista vastaavista lietesäiliöistä on jätevesiliete poistettava vähintään kolmen vuoden välein.

38 § Lietesäiliöiden sijoittaminen ja kulku lietesäiliöiden luo

Uutena asiana on luonnokseen lisätty kielto sijoittaa tai rakentaa uusia lieteajoneuvolla tai -aluksella tyhjennettäviä lietesäiliöitä tieyhteyttä vailla oleviin saariin tai muihin paikkoihin, joissa niitä ei voida lieteajoneuvolle kulkukelpoisen tieyhteyden puutteen vuoksi tyhjentää.

Lisäyksen tarkoituksena on mm. estää uusien kunnan järjestämää tyhjennystä edellyttävien lietesäiliöiden sijoittaminen paikkoihin, joista niitä ei voida normaalissa käytössä olevalla lieteajoneuvolla käydä tyhjentämässä. Uusien kunnan järjestämää tyhjennystä edellyttävien lietesäiliöiden sijoittaminen tieyhteyttä vailla oleviin saariin kiellettäisiin, koska aluksilla suoritettavan tyhjennyksen järjestäminen saaristo-olosuhteissa on vaikeaa ja kallista ja koska markkinoilta on jo nykyisin saatavissa kuivakäymälöiden ohella jätevesien käsittelyjärjestelmiä, joista liete voidaan poistaa omatoimisesti ja esimerkiksi kompostoida kiinteistöllä.

4. Määräyksiin liittyvät kartat

Määräysten soveltamisen avuksi tarvitaan karttaesityksiä, joissa voidaan kuvata sanallista selvitystä yksityiskohtaisemmin tiettyjä määräysten sisältämiä aluerajauksia. Tällaisia karttaesityksin kuvattavia aluerajauksia ovat:

- 4 §:n mukaiset polttokelpoisen jätteen aluekeräysalueet
- 15 ja 16 §:n mukaiset taajamat
- 15 §:n mukaiset yli 10 000 asukkaan taajamat
- 15 ja 16 §:n mukaiset LSJH:n vapaaehtoisen erilliskeräyksen alueet

Koska toimialue on suuri ja koska varsinkin taajamarajaukset voivat muuttua mm. rakentamisen ja muuttoliikkeen seurauksena, toteutettaisiin karttaesitykset jätehuoltoviranomaisen verkkosivujen kautta löytyvillä sähköisillä karttaliitteillä, jolloin karttojen selaaminen ja päivittäminen on helpompaa. Sähköisten karttojen avulla myös jätehuollon asiakkaiden on helpompi selvittää yksityiskohtaisemmin ja luotettavammin oman kiinteistönsä sijainti ja sijaintialueella järjestettävät jätehuoltopalvelut sekä niihin liittyvät veloitteet ja jätehuollon järjestämisvaihtoehdot.